Coleg Nyrsio Brenhinol Cymru
Royal College of Nursing Wales

NYRSIO CRYFACH, CENEDL GRYFACH
STRONGER NURSING, STRONGER NATION

Beth ddylai Llywodraeth nesaf Cymru ei wneud?

Adroddiad arolwg aelodau RCN Cymru ar gyfer etholiad y Senedd 2026

Cynnwys

Ein hymatebwyr 4

Mae gofal mewn coridorau yn argyfwng cenedlaethol 6

Cyflog a dyfodol nyrsio yng Nghymru 13

Y gair olaf gan ein haelodau 18

Staff nyrsio yw asgwrn cefn gofal cleifion a'r gweithlu iechyd mwyaf. Mae llawer ohonynt yn aelodau o'r Coleg Nyrsio Brenhinol. Mae'r arolwg hwn o 1,156 o aelodau RCN Cymru yn rhoi golwg unigryw ar iechyd a gofal cymdeithasol ledled Cymru – o ysbytai trefol prysur i gymunedau gwledig anghysbell.

Ym mis Mai 2026, bydd Cymru yn ethol Llywodraeth newydd Cymru o dan system etholiadol newydd. Bydd pleidiau gwleidyddol yn ymgeisio mewn 16 etholaeth newydd yn y Senedd, y mae pob un ohonynt yn gartref i gyfartaledd o 2,000 o aelodau RCN.

Pa bynnag blaid (neu bleidiau) gwleidyddol sy'n ffurfio Llywodraeth nesaf Cymru fydd yn gyfrifol am iechyd, gofal cymdeithasol, addysg, a phob mater datganoledig arall.

Bydd angen iddi ennill ymddiriedaeth staff nyrsio.

Mae'r arolwg hwn yn gofyn un cwestiwn allweddol: **Beth mae staff nyrsio yng Nghymru eisiau i Lywodraeth nesaf Cymru ei wneud?**

Cod cyhoeddi: 012 364

Ynglŷn â'r arolwg hwn

Methodoleg

Mae'r adroddiad hwn yn seiliedig ar ganlyniadau arolwg ar-lein o 1,156 o aelodau RCN Cymru. Roedd cyfranogwyr yr arolwg yn cynrychioli nyrsys cofrestredig, bydwragedd, gweithwyr cymorth gofal iechyd, a myfyrwyr nyrsio o bob un o bum rhanbarth gwleidyddol Cymru. Roedd yr arolwg ar-lein yn weithredol o 31 Ionawr 2025 i 31 Mawrth 2025.

Mewn cwestiynau lle roedd cyfranogwyr yn rhestru atebion yn nhrefn blaenoriaeth, rhoddwyd sgôr pwynt i bob rheng. Adiwyd y sgoriau hynny at ei gilydd ar draws yr holl ymatebwyr a'u mynegi fel canran o'r sgôr uchaf posibl. Mae hyn er mwyn galluogi cymhariaeth gliriach o flaenoriaethau aelodau waeth faint o opsiynau oedd ar gael.

Cynhaliwyd yr arolwg gan y tîm Polisi, Seneddol a Materion Cyhoeddus yn RCN Cymru. I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â **nicholas.unwin@rcn.org.uk.**

Ynglŷn â'r Coleg Nyrsio Brenhinol

Y Coleg Nyrsio Brenhinol (RCN) yw sefydliad proffesiynol ac undeb llafur mwyaf y byd ar gyfer nyrsio, gan gynrychioli dros 500,000 o nyrsys, bydwragedd, ymwelwyr iechyd, gweithwyr cymorth gofal iechyd a myfyrwyr nyrsio, gan gynnwys dros 30,500 o aelodau yng Nghymru. Mae aelodau'r RCN yn gweithio yn y sector annibynnol a'r GIG. Mae tua dwy ran o dair o'n haelodau wedi'u lleoli yn y gymuned. Mae'r RCN yn sefydliad sy'n cwmpasu'r DU gyfan, gyda Byrddau Cenedlaethol yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Mae'r RCN yn cynrychioli nyrsys a nyrsio, yn hyrwyddo rhagoriaeth mewn ymarfer nyrsio ac yn llywio polisi iechyd a gofal cymdeithasol.

Ein hymatebwyr

Mae ein hymatebwyr yn cynrychioli'r **proffesiwn nyrsio cyfan**, ym **mhob** rhan o Gymru.

1,156 o ymatebwyr, yn cynrychioli sbectrwm llawn ein haelodaeth.

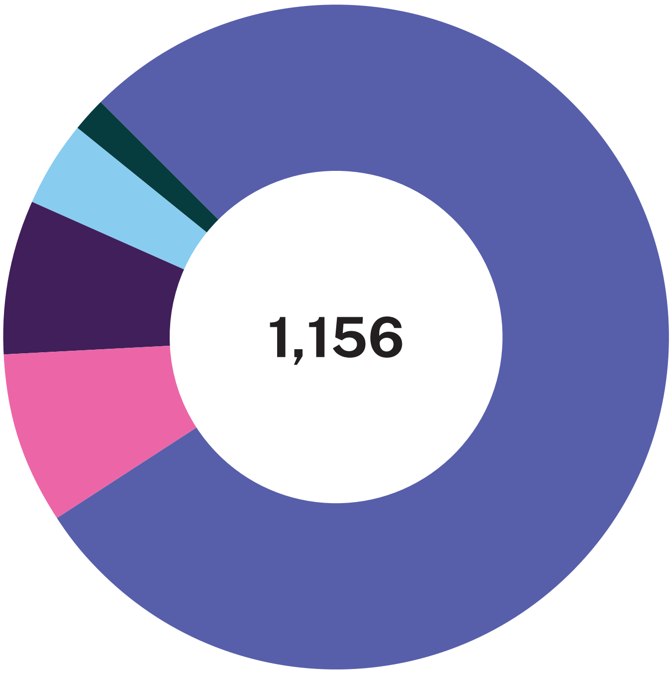

78.4% yn nyrsys a bydwragedd cofrestredig

8.5% yn weithwyr cymorth gofal iechyd

1.6% yn ymarferwyr cynorthwyol

4.2% yn aelodau o'r RCN wedi ymddeol

7.3% yn fyfyrwyr nyrsio

Cawsom **ymateb cryf gan aelodau** ym mhob rhanbarth gwleidyddol.

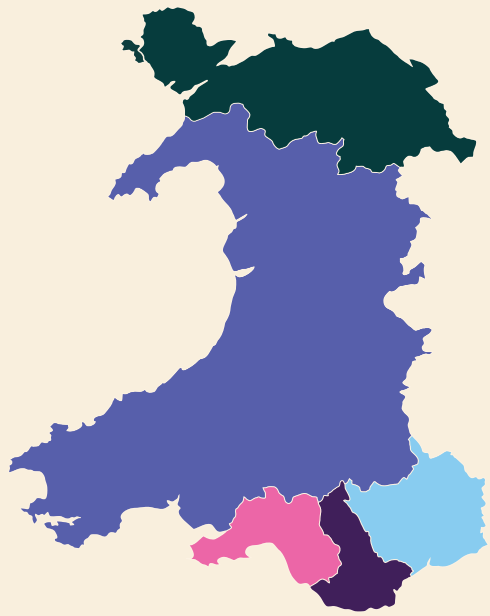

19.5% yn byw yng Ngogledd Cymru

17.2% yn byw yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru

19.2% yn byw yn Ne Cymru

25.5% yn byw yng Nghanol De Cymru

18.9% yn byw yn Ne-ddwyrain Cymru

Er bod **ychydig dros hanner** yn gweithio yn ysbytai'r GIG, mae **dros draean** wedi'u lleoli yn y gymuned.

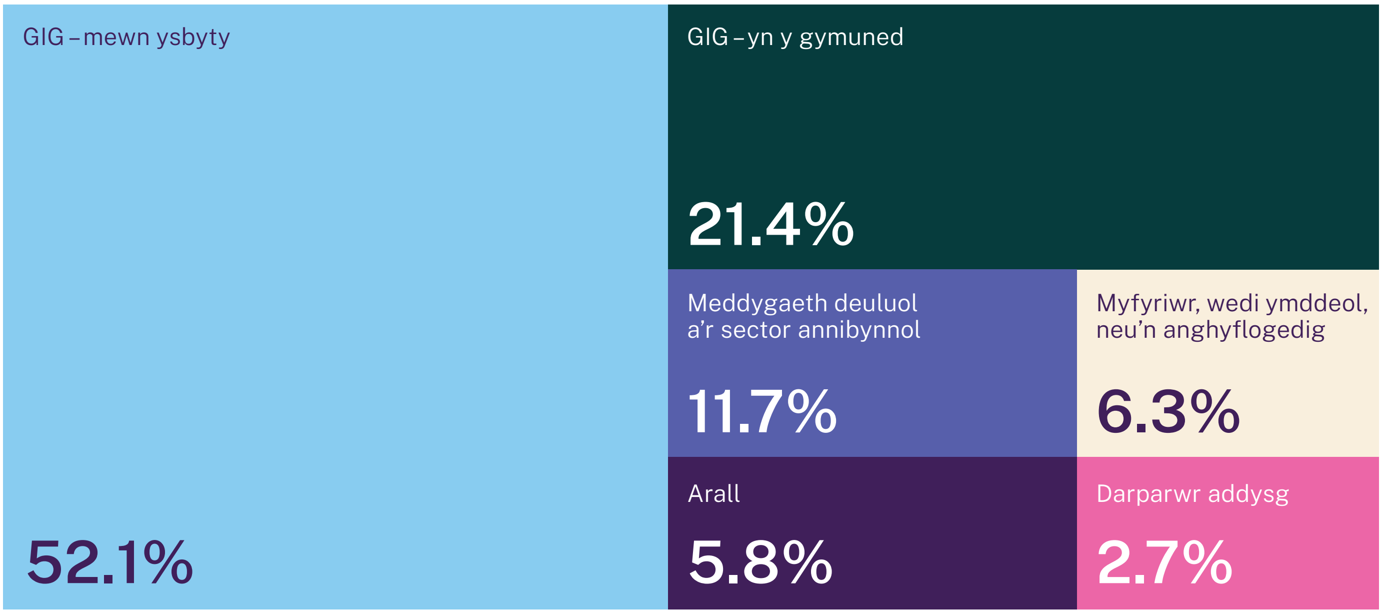

Mae mwy nag un o bob deg ymatebydd yn gweithio'n bennaf i **bractis meddyg teulu neu gyflogwr yn y sector annibynnol** fel cartref gofal, asiantaeth nyrsio, neu yn y trydydd sector.

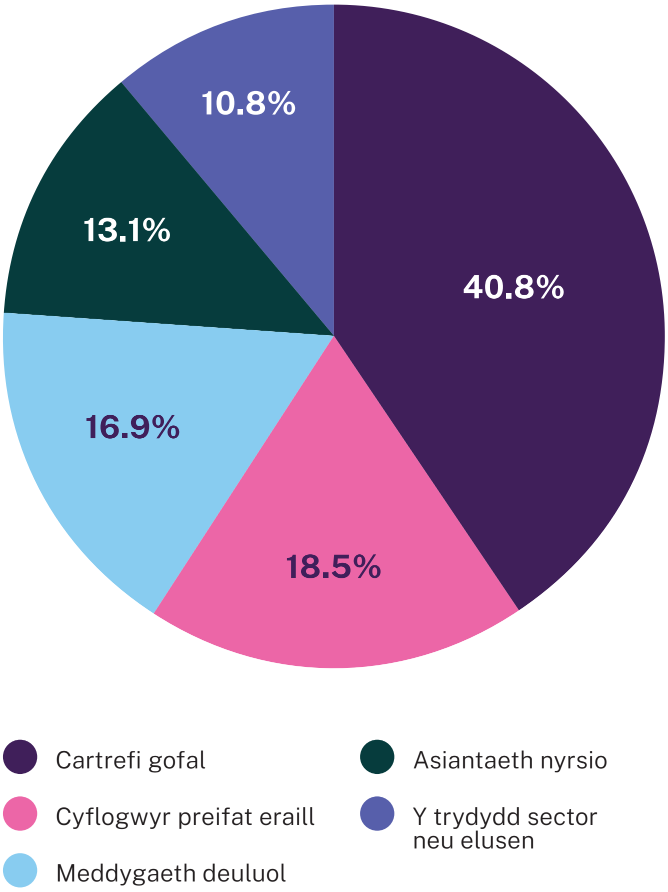

Rhan Dau

Mae gofal mewn coridorau yn argyfwng cenedlaethol

Mae "**gofal mewn coridorau**" wedi dod yn gyffredin ac wedi ymsefydlu yn GIG Cymru, gan gyflwyno risg newydd ddifrifol i fywydau cleifion.

Beth yw gofal mewn coridorau?

- Cleifion yn cael eu trin mewn mannau anniogel, amhriodol - coridorau, storfeydd, ystafelloedd aros, hyd yn oed mewn toiledau
- Caiff ei ddefnyddio gan fyrddau iechyd i reoli pwysau mewn adrannau brys

Pam mae'n anniogel?

- Gallai offer ocsigen/sugno a rennir achosi oedi i ofal brys
- Dim digon o le ar gyfer ymyraethau mewn argyfwng
- Dim digon o nyrsys i fonitro cleifion yn ddiogel
- Dim preifatrwydd yn ystod archwiliadau personol
- Gormod o bobl mewn mannau glanhau, hylendid, ac allanfeydd tân

> Mae'r argyfwng hwn bron cynddrwg â'r pandemig.

Mae **61.8%** o'n haelodau sy'n gweithio yn ysbytai GIG Cymru yn dweud bod **gofal mewn coridorau yn broblem** lle maen nhw'n gweithio.

Canran yr holl ymatebwyr sy'n nodi bod gofal mewn coridorau yn broblem yn eu tîm neu weithle:

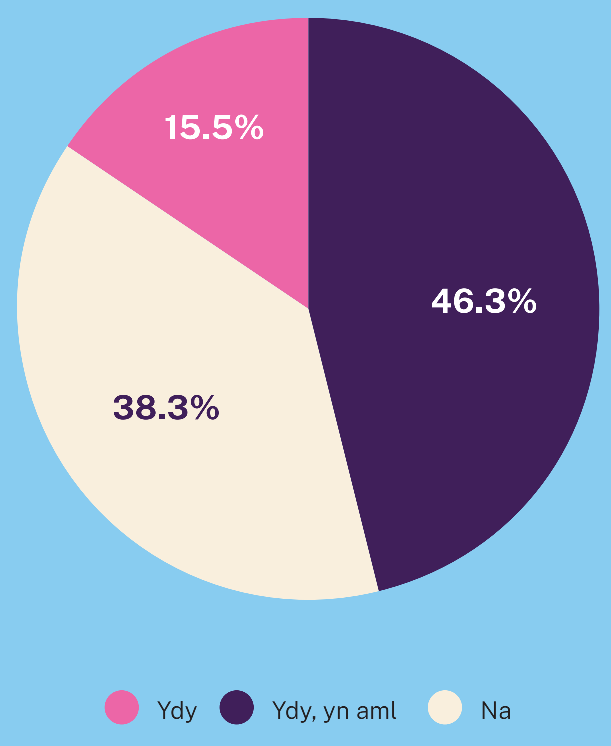

Sut mae **gofal mewn coridorau'n** digwydd

Y peth gwaethaf am nyrsio O BELL FFORDD yw'r broblem gofal mewn coridor. Mae wedi gwneud i mi **eisiau gadael y proffesiwn.** Mae'r diffyg urddas yn ffiaidd, ac rwy'n teimlo fel methiant bob tro rwy'n mynd i'r gwaith, er fy mod yn **gweithio'n galetach nag erioed** ar gyfer fy nghleifion.

Rydym yn cyrraedd pen ein tennyn. Nid yw adrannau brys yn gallu gweithredu mwyach ac rydym yn achosi niwed i gleifion. **Rhaid i ofal mewn coridorau ddod i ben!**

Mae'r darlun cyfan yn llwm... mae **angen i'r llywodraeth gymryd cyfrifoldeb [ac] atebolrwydd.**

Mae mwyafrif aelodau RCN Cymru ym **mhob rhanbarth o Gymru** yn nodi eu bod yn gweld gofal mewn coridorau lle maent yn gweithio.

Does dim dianc rhag gofal mewn coridorau yn **unrhyw ranbarth yng Nghymru**.

Mae'r sefyllfa yng Ngogledd Cymru yn arbennig o ddifrifol. Dywedodd dros ddwy ran o dair o aelodau'r RCN yng Ngogledd Cymru fod gofal mewn coridorau yn broblem yn eu gweithle. **Mae hynny 28.0% yn fwy nag yng Nghanol De Cymru.**

Isod: canrannau'r ymatebwyr sy'n gweithio'n bennaf yn ysbytai GIG Cymru a ymatebodd naill ai "ydy" neu "ydy, yn aml" pan ofynnwyd iddynt a oedd gofal mewn coridorau yn broblem yn eu tîm neu eu gweithle.

68.5%
Gogledd Cymru

62.2%
Canolbarth a Gorllewin Cymru

62.6%
Gorllewin De Cymru

53.5%
Canol De Cymru

64.2%
Dwyrain De Cymru

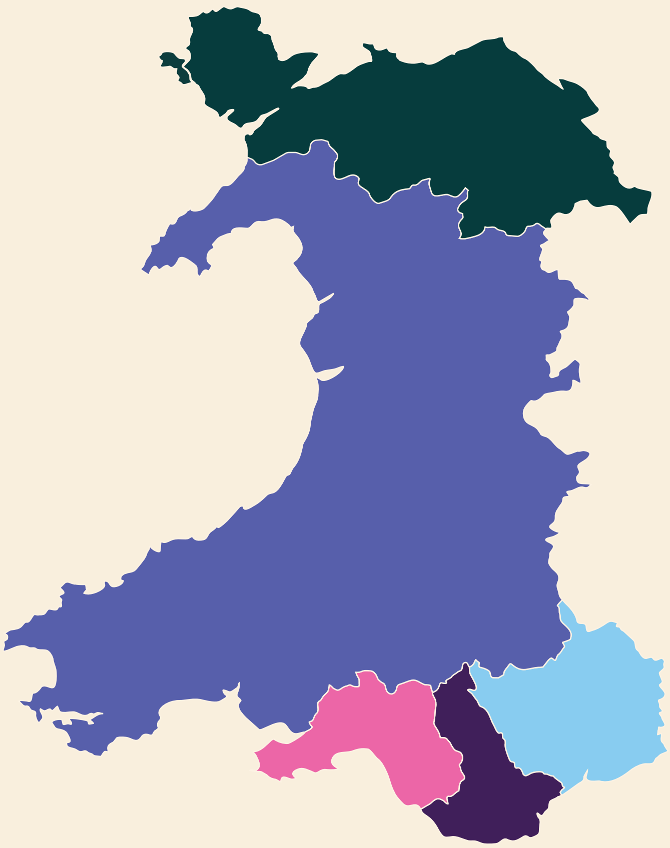

> Mae pawb wedi **blino'n llwyr** o'r nyrsys a'r meddygon i'r glanhawyr a'r porthorion yn y GIG yng Ngogledd Cymru.
>
> Mae'n warthus ac yn gywilyddus faint o bobl oedrannus neu bobl sy'n sâl iawn ac yn agored i niwed sy'n cael eu trin mewn coridorau neu'n cael eu gadael i aros am 24 awr cyn iddynt fynd ar ward.

Er mwyn dod â gofal mewn coridorau i ben, mae ein haelodau yn dweud y dylid **buddsoddi mewn gofal cymunedol**.

Er mwyn dod â gofal mewn coridorau i ben, mae aelodau RCN Cymru yn dweud mai'r camau gweithredu hyn ar gyfer Llywodraeth nesaf Cymru yw'r pwysicaf:

(Sgorau yn eu trefn fel % o'r pwyntiau mwyaf posibl)

Cam gweithredu	Sgôr
1. Buddsoddi mewn nyrsio cymunedol.	72.1%
2. Ei wneud yn ddigwyddiad "byth" i gleifion dderbyn gofal mewn cadeiriau am dros 24 awr.	70.8%
3. Cynyddu capasiti mewn gofal sylfaenol.	67.7%

Mae **52.1%** o'n hymatebwyr wedi'u lleoli mewn ysbytai – ac eto maent yn dweud bod **buddsoddi y tu allan i'r ysbyty yn hanfodol.**

> Ymddengys bod pawb yn gwybod mai'r ffordd i'w ddatrys yw rhyddhau mwy o gleifion sy'n feddygol iach ar wardiau i'r gymuned. **Nid yw hyn yn digwydd o hyd.**

Cefnogi cartrefi gofal fel rhan hanfodol o ofal cymunedol.

Pan fydd cartrefi gofal yn cyflogi nyrsys cofrestredig, gellir trin preswylwyr a fyddai fel arall angen ysbyty lle maen nhw'n byw Mae hyn yn well i bawb.

I **gefnogi nyrsio mewn cartrefi gofal**, dywedodd ein hymatebwyr mai'r tri cham gweithredu hyn gan Lywodraeth Cymru sydd bwysicaf:

(Sgorau yn eu trefn fel % o'r pwyntiau mwyaf posibl)

1. Hyrwyddo nyrsio cofrestredig mewn cartrefi gofal gydag ymgyrch genedlaethol. — Sgôr **76.4%**
2. Ariannu'r sector gofal yng Nghymru yn deg ac yn gynaliadwy. — Sgôr **72.8%**
3. Sicrhau bod gan bob aelod o staff nyrsio yn y sector annibynnol gyflog a buddion sy'n gyfartal â'r GIG. — Sgôr **71.9%**

Mae Aelodau yng **Ngogledd Cymru** ac yng **Nghanolbarth a Gorllewin Cymru** yn arbennig o bryderus ynghylch sicrhau bod cyflog a buddion yn y sector annibynnol yn cyfateb i'r rhai yn y GIG.

Yn y rhanbarthau hyn, y mater hwn oedd yr ail flaenoriaeth bwysicaf, o'i gymharu â'r trydydd safle ar y lefel genedlaethol.

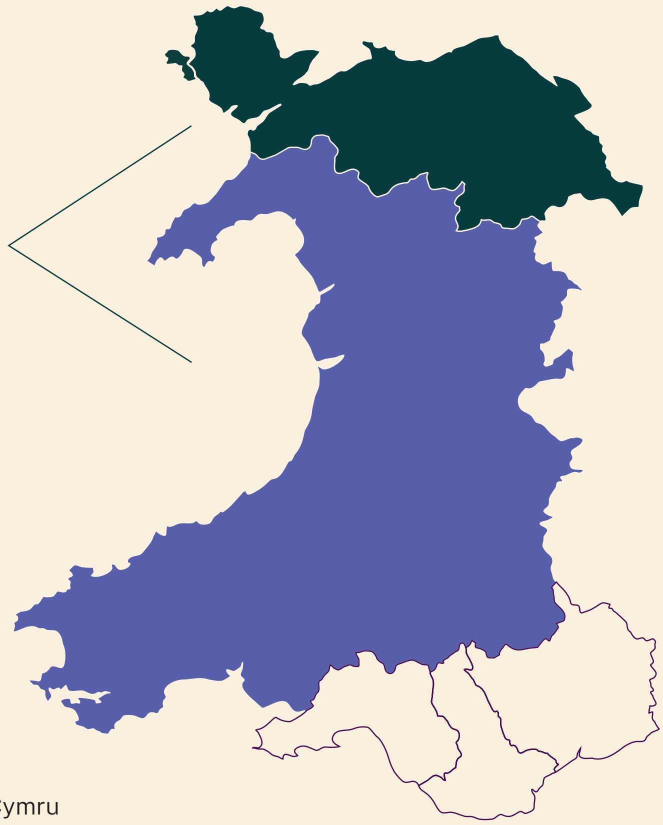

Gogledd Cymru   Canolbarth a Gorllewin Cymru

Buddsoddi mwy yn **iechyd pobl** yn ogystal â'u gofal.

Mae **nyrsys cofrestredig** yn helpu pobl o bob oed i aros yn iachach.

Mae ymwelwyr iechyd yn helpu i roi'r dechrau iachaf mewn bywyd i blant.

Mae nyrsys ysgol yn cefnogi iechyd plant wrth iddynt dyfu.

Mae nyrsys iechyd galwedigaethol yn helpu pobl i aros yn iach yn y gwaith. Mae nyrsys sy'n gweithio yn y gymuned (gan gynnwys meddygaeth deuluol a gofal sylfaenol) yn helpu pobl o bob oed ag anableddau dysgu, neu gyflyrau cronig fel asthma a diabetes.

> Nid yw'r cyllid a'r adnoddau sy'n cael eu buddsoddi mewn dulliau ataliol **yn ddigon**. Ar hyn o bryd, rydym yn gweithio mewn modd ymatebol ...
> Os ydym yn buddsoddi mewn mynd i'r afael â phroblemau'n gynnar, gallwn eu hatal rhag dod yn feichus. Gellir gwneud hyn drwy weithio ar ein gofal sylfaenol.

Er mwyn **gwella iechyd y cyhoedd**, mae ein hymatebwyr yn dweud y dylai llywodraeth nesaf Cymru:

(Sgorau yn eu trefn fel % o'r pwyntiau mwyaf posibl)

1. Cynyddu nifer y nyrsys mewn gofal sylfaenol, ymwelwyr iechyd, nyrsys ysgol a nyrsys iechyd galwedigaethol.

Sgôr **93.6%**

2. Buddsoddi mewn gwasanaethau iechyd meddwl mewn gofal sylfaenol fel y gall pobl gael mynediad at ofal yn gynnar.

Sgôr **83.0%**

3. Annog pobl i fod yn fwy corfforol egnïol.

Sgôr **65.5%**

Yng **Ngorllewin De Cymru**, roedd aelodau'n arbennig o bryderus am **wasanaethau camddefnyddio alcohol a sylweddau**. Dim ond y rhanbarth hwn a'u gosododd yn bedwerydd o ran pwysigrwydd. Ym mhob rhanbarth arall, aeth gwasanaethau rhoi'r gorau i ysmygu yn y pedwerydd safle.

Roedd y tri uchaf yr un fath ym mhob rhanbarth o Gymru.

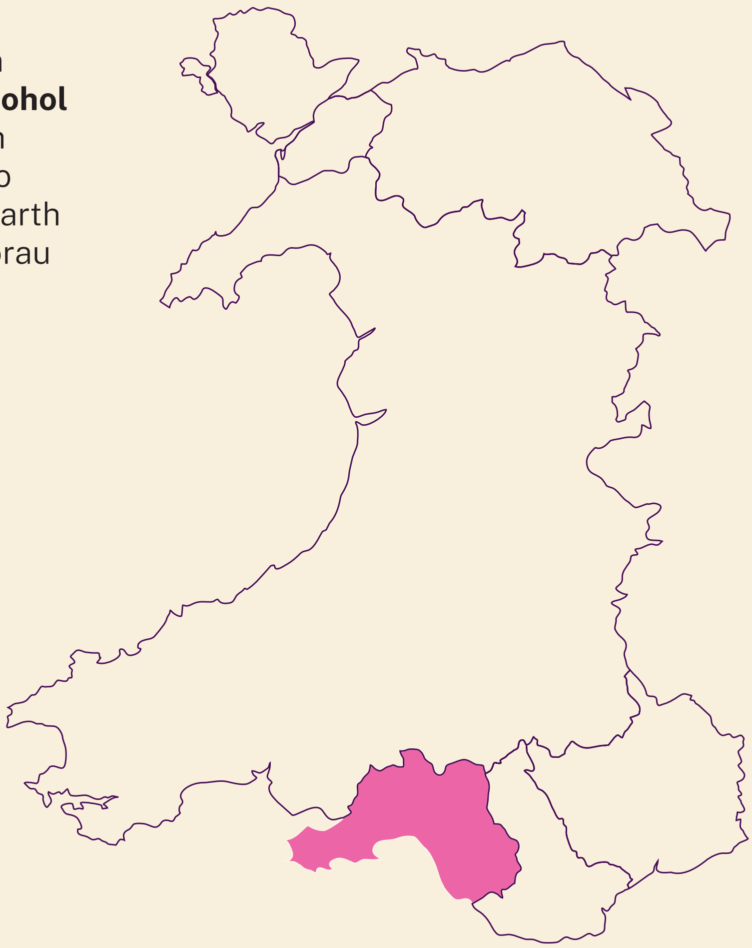

Gorllewin De Cymru

Cyflog a dyfodol nyrsio yng Nghymru

Mae **84.9%** o aelodau yng Nghymru yn teimlo **nad yw eu cyflog yn adlewyrchu eu gwerth**.

Yn arolwg cyflogaeth diweddaraf RCN, a gyhoeddwyd yn 2023, nododd 74% o'r ymatebwyr yng Nghymru eu bod yn gweithio goramser o leiaf unwaith yr wythnos. O'r rhain, dywedodd mwy na 40% fod y gwaith hwn fel arfer yn ddi-dâl.

Os yw 74% o nyrsys GIG Cymru yn gweithio pedair awr ychwanegol yr wythnos, mae hynny'n golygu bod GIG Cymru yn elwa o 73,651 awr ychwanegol o lafur nyrsio bob wythnos.

Mae hynny'n cyfateb i gyflogi 1,964 o nyrsys amser llawn ychwanegol.

Pan ofynnwyd iddynt a oedd eu cyflog presennol yn adlewyrchu eu lefel addysg, sgiliau a phrofiad yn deg, atebodd ein hymatebwyr:

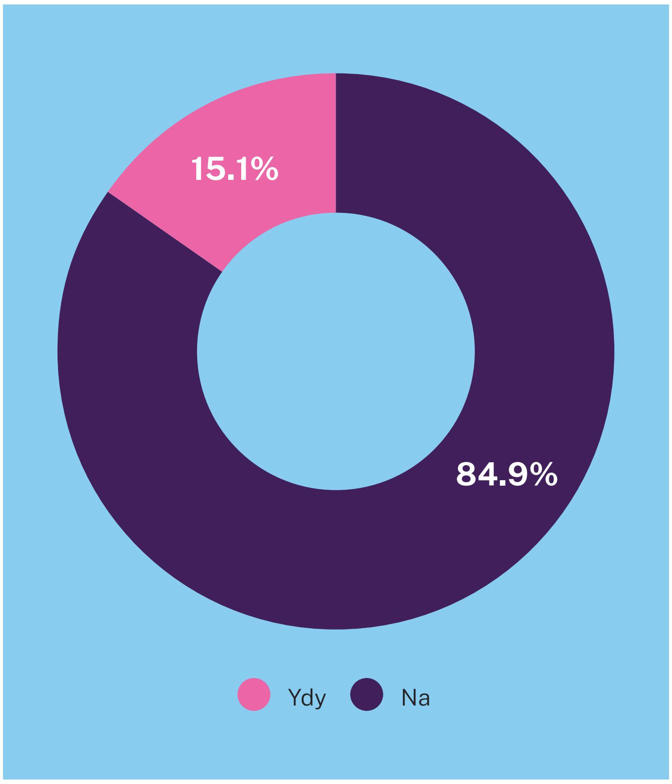

> Rydych chi'n meddwl tybed pam mae nyrsys yn gadael. Rydym yn gorweithio, nid ydym yn cael oriau gwaith hyblyg ac, os ydym yn trafod y materion hanfodol hyn, rydym yn cael ein hystyried yn ddadleugar.

> Rydw i ond wedi bod yn nyrs am dair blynedd, ac rydw i eisoes yn ystyried symud i lwybr gyrfa hollol wahanol am **yr un cyflog a llawer llai o straen**.

Ym mhob rhanbarth, mae ein haelodau'n dweud mai **cyflog yw'r rhwystr mwyaf** i recriwtio a chadw staff nyrsio.

Mae ein hymatebwyr yn dweud, er mwyn **denu a chadw digon o staff nyrsio**, fod yn rhaid i gyflogwyr flaenoriaethu:

(Sgorau yn eu trefn fel % o'r pwyntiau mwyaf posibl)

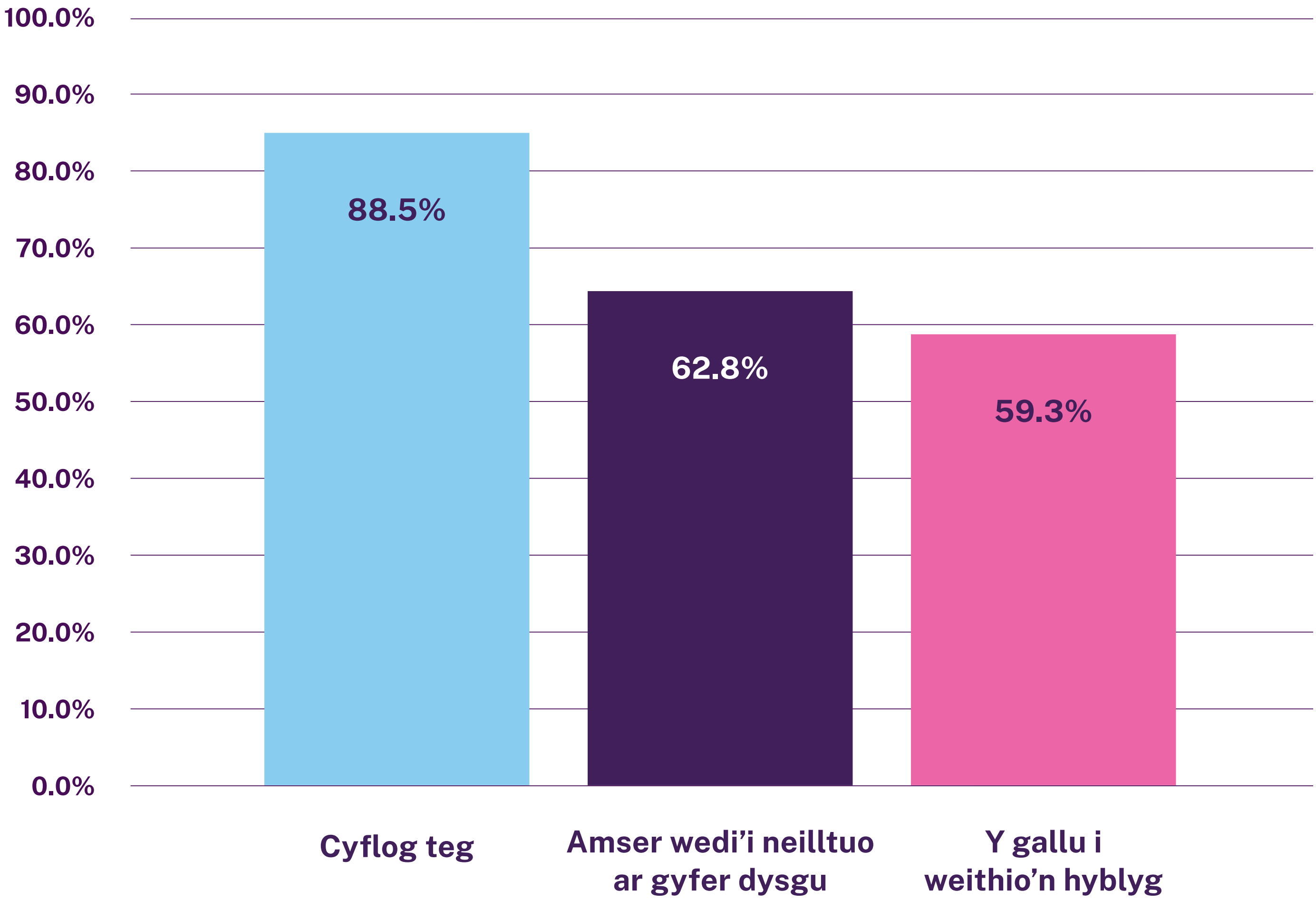

Cyflog

Roedd ein haelodau wedi rhestru cyflog fel **y mater pwysicaf o bell ffordd** o ran denu a chadw nyrsys. **Mae cyflog nyrsio'r GIG yng Nghymru yn parhau i fod ymhell islaw'r lefelau a welwyd cyn 2011** – er bod y galw am sgiliau nyrsio wedi tyfu. Mae cyflogau'r GIG yn gweithredu fel angor i'r sector annibynnol hefyd.

Gweithio'n hyblyg

Mae anhawster cael mynediad at weithio hyblyg yn un peth sy'n **gyrru staff nyrsio i ffwrdd oddi wrth gyflogaeth anhyblyg y GIG** a thuag at asiantaethau, sy'n cynnig mwy o reolaeth - ac yn aml cyflog gwell. I lawer o broffesiynau eraill, gweithio hyblyg yw'r peth arferol. Pam na ddylai fod ar gyfer nyrsio?

Datblygiad proffesiynol

Yn union fel unrhyw broffesiwn rheoleiddiedig arall, mae angen i nyrsys cofrestredig gadw eu sgiliau'n gyfredol. Enw hyn yw "datblygiad proffesiynol parhaus", neu DPP. Nid yn unig y mae DPP yn cadw cleifion yn ddiogel, ond mae hefyd yn **rhagofyniad i nyrsys ymarfer o gwbl**. Ac eto i gyd, ni fydd llawer o gyflogwyr – hyd yn oed o fewn GIG Cymru – yn cefnogi eu nyrsys i wneud unrhyw DPP yn ystod oriau gwaith.

Er mwyn tyfu'r gweithlu nyrsio, **cefnogi myfyrwyr gyda bwrsariaeth y GIG** – ac amddiffyn cyrsiau rhag cau.

Er mwyn cefnogi **addysgu'r genhedlaeth nesaf o nyrsys**, mae ein hymatebwyr yn dweud y dylai Llywodraeth nesaf Cymru:

(Sgorau yn eu trefn fel % o'r pwyntiau mwyaf posibl)

1. Cynyddu bwrsariaeth Myfyrwyr y GIG. — Sgôr **75.6%**
2. Cefnogi prifysgolion i atal cau adrannau nyrsio. — Sgôr **60.5%**
3. Ehangu prentisiaethau gradd nyrsio yn genedlaethol. — Sgôr **56.8%**

Nid yw bwrsariaeth GIG Cymru wedi cynyddu mewn10 mlynedd

Mae Llywodraeth Cymru yn talu ffioedd dysgu myfyrwyr nyrsio yn uniongyrchol i brifysgolion ac yn rhoi bwrsariaeth fach iddynt i gefnogi eu hastudiaethau. Ond nid yw'r bwrsari yn ddigon i atal nifer sylweddol rhag wynebu caledi ariannol.

Y radd nyrsio

Mae dod yn nyrs gofrestredig yn cymryd amser. Mae dod yn nyrs gofrestredig brofiadol yn cymryd hyd yn oed yn hirach. Y cam cyntaf yw gradd israddedig heriol sy'n cynnwys 2,300 awr o astudio a 2,300 awr o ymarfer clinigol. Nid yw'r rhaglen yn gadael llawer o le i waith rhan-amser – ond mae'n hanfodol ar gyfer datblygu'r sgiliau clinigol a deallusol allweddol sydd eu hangen ar nyrsys. A'r wobr yw gofal mwy diogel. Mae pob cynnydd o 10% yn nifer y nyrsys cofrestredig sydd wedi cael gradd mewn ysbyty yn gysylltiedig â 7% yn is o ran marwolaethau.

> Mae cyflenwad nyrsys y dyfodol yng Nghymru mewn perygl gwirioneddol ... **gwnewch y radd yn opsiwn ariannol hyfyw i fyfyrwyr**.

Cyrhaeddodd pryderon ein haelodau ynghylch **bygythiadau i addysg uwch nyrsio** ymhell y tu hwnt i Gaerdydd.

Mae ein haelodau hefyd yn amlwg yn dal i bryderu am gynnig Prifysgol Caerdydd yn 2025 i ddod ag addysg nyrsio i ben. I'n haelodau yng Nghanol De Cymru, eu blaenoriaeth uchaf ond un yw i Lywodraeth nesaf Cymru gefnogi prifysgolion i atal adrannau nyrsio rhag cau.

Yn bwysig, mae hyn yn **bryder sylweddol i'n haelodau ledled Cymru**, gan ddod yn ail yn genedlaethol. Yng **Ngogledd Cymru** ac yng **Ngorllewin De Cymru**, aeth yr ail safle i ehangu'r llwybr prentisiaeth gradd i'r proffesiwn nyrsio.

Sut mae ymatebwyr yn dweud y dylai llywodraeth Cymru gefnogi addysg nyrsio:

(Sgorau yn eu trefn fel % o'r pwyntiau mwyaf posibl)

- Cynyddu bwrsari'r GIG
- Ehangu prentisiaethau gradd
- Cefnogi prifysgolion i atal adrannau nyrsio rhag cau

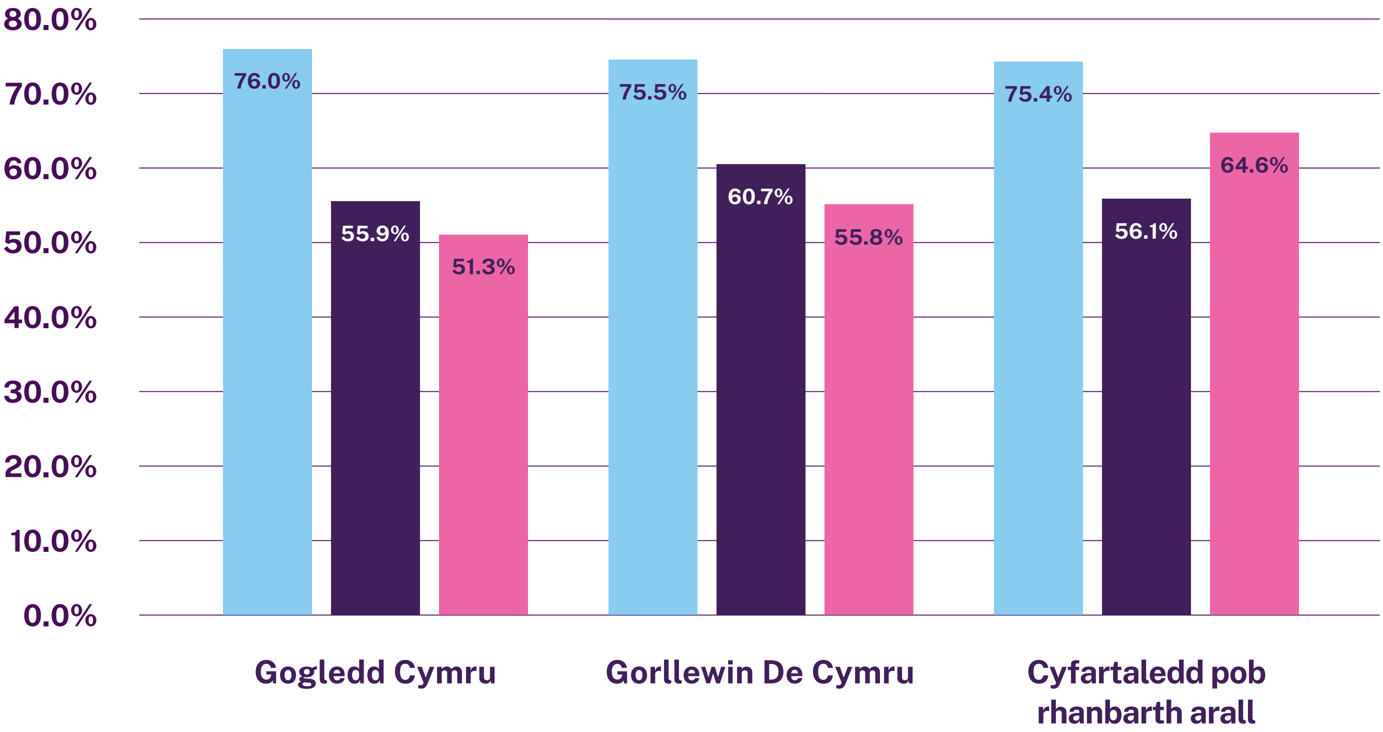

Y gair olaf gan **ein haelodau...**

Buddsoddwch mewn nyrsio
Nid yw pethau'n gweithio ar hyn o bryd. Ystyriwch y darlun ehangach a sut mae'n effeithio ar gymdeithas gyfan. Mae angen arian arno ac mae angen newid enfawr arno.

Mae nyrsio yn broffesiwn sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac sy'n hanfodol i ddiogelwch, ac sy'n cael ei siomi a'i danariannu'n barhaus gan y llywodraeth... Mae diogelwch cleifion yn cael ei beryglu, ni all hyn barhau.

Mae'n hanfodol bod gan nyrsys lwybr dilyniant. Dylid cydnabod nyrsys am fod y gweithwyr proffesiynol y maent.

Helpwch ni cyn iddi fod yn rhy hwyr. Nid yw'r system ar fin torri, mae eisoes wedi torri. Ond mae amser o hyd i'w newid.

Buddsoddwch fwy mewn gofal sylfaenol. Mae ysbytai acíwt ar gyfer pobl sy'n wael iawn, nid cleifion sy'n aros am becynnau gofal.

Cynyddwch gyflog a chefnogaeth i nyrsys cofrestredig a myfyrwyr nyrsio. Ar hyn o bryd, ychydig iawn o gymhelliant sydd i bobl ymuno neu aros yn y proffesiwn.

Mae diffyg gwasanaethau gofal cymdeithasol yn methu nyrsys a'u cleifion, sy'n aros wythnosau neu fisoedd i gael eu dyrannu i weithwyr cymdeithasol a phecynnau gofal.

Peidiwch ag erydu addysg nyrsio, a chadwch fynediad graddedigion i'r proffesiwn.

Diolch

Coleg Nyrsio Brenhinol Cymru
Royal College of Nursing Wales

NYRSIO CRYFACH, CENEDL GRYFACH